

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/146/2003

STOSUNEK DO RZĄDU I PREMIERA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W okresie, który upłynął od poprzedniego badania, zarówno rząd, jak i premier nie mieli wielu szans na poprawę swojego wizerunku. W wielu regionach kraju trwała napięta sytuacja strajkowa. Ruch Obrony Bezrobotnych zorganizował „marsz gwiazdzisty”, który zakończył się przed Kancelarią Premiera próbą ustawienia stałej pikiety, zlikwidowanej przez policję. W ostrowskiej fabryce Wagon pracownicy kontynuowali strajk okupacyjny, część załogi rozpoczęła głodówkę. Po zapowiedzi zamknięcia czterech kopalń przez władze Kompanii Węglowej i potwierdzeniu tej konieczności przez ministra gospodarki na Śląsku zastrajkowali górnicy, duża demonstracja w tej sprawie odbyła się w Katowicach.

W prasie pojawiły się liczne informacje stawiające w niekorzystnym świetle organy rządu lub poszczególnych jego członków. W połowie sierpnia ukazała się informacja NIK podważająca wiarygodność „raportu otwarcia” rządu Leszka Millera, w którym obciążano odpowiedzialnością ekipę Jerzego Buzka za katastrofalny stan spółek państwowych. Pisano także o nieprawidłowościach i protekcji przy zorganizowanym przez MON przetargu na dostarczenie polskiej armii kołowego transportera opancerzonego. Trwały kolejne rundy przesłuchań w komisji parlamentarnej badającej tzw. sprawę Rywina. Dwóch członków komisji publicznie zarzuciło prokuraturze kłamstwo. Na początku września¹ w kolejnych zeznaniach przed komisją ujawniono fakty podważające prawdziwość osób z najbliższego otoczenia premiera. Wszystkie te wydarzenia mogły wpływać na postrzeganie rządu i jego szefa.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (160) przeprowadzono w dniach 5-8 września 2003 roku na liczącej 1105 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

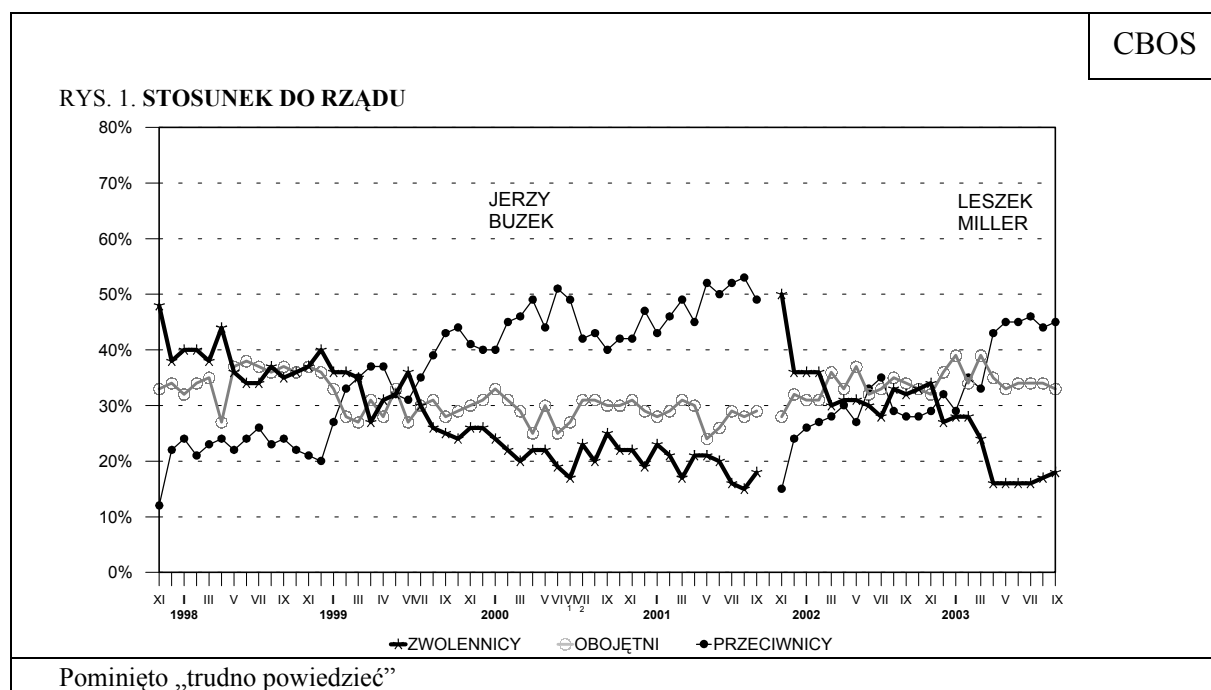
POPARCIE DLA RZĄDU

Zarejestrowana w ubiegłym miesiącu poprawa notowań rządu oraz premiera okazała się krótkotrwała. W pierwszych dniach września oceny gabinetu Leszka Millera ponownie się pogorszyły i obecnie są tylko minimalnie lepsze od najgorszych z dotychczas notowanych (w lipcu 2003).

Podobnie jak miesiąc wcześniej najmniej zmieniło się poparcie dla urzędującego gabinetu (zmiany 1-punktowe, w granicach błędu statystycznego). Nadal więc liczba przeciwników rządu Leszka Millera (45%) ponad dwukrotnie przewyższa liczbę zwolenników (18%), a co trzeci respondent deklaruje stosunek obojętny.

Tabela 1

Stosunek do rządu	Wskazania respondentów według terminów badań												
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
	2002				2003								
	w procentach												
Zwolennicy	32	33	34	27	28	28	24	16	16	16	16	17	18
Przeciwnicy	28	28	29	32	29	35	33	43	45	45	46	44	45
Obojętni	34	33	32	36	39	34	39	35	33	34	34	34	33
Trudno powiedzieć	6	6	6	5	4	4	4	6	5	5	4	5	4

W potencjalnych elektoratach rząd znajduje poparcie głównie wśród sympatyków SLD. Relatywnie dużo zwolenników obecnego gabinetu jest ponadto wśród potencjalnych wyborców PSL, natomiast w elektoratach pozostałych liczących się ugrupowań zdecydowanie dominują jego przeciwnicy. Stosunkowo najbardziej negatywnie nastawieni do rządu Leszka Millera są potencjalni wyborcy PiS oraz LPR.

Tabela 2

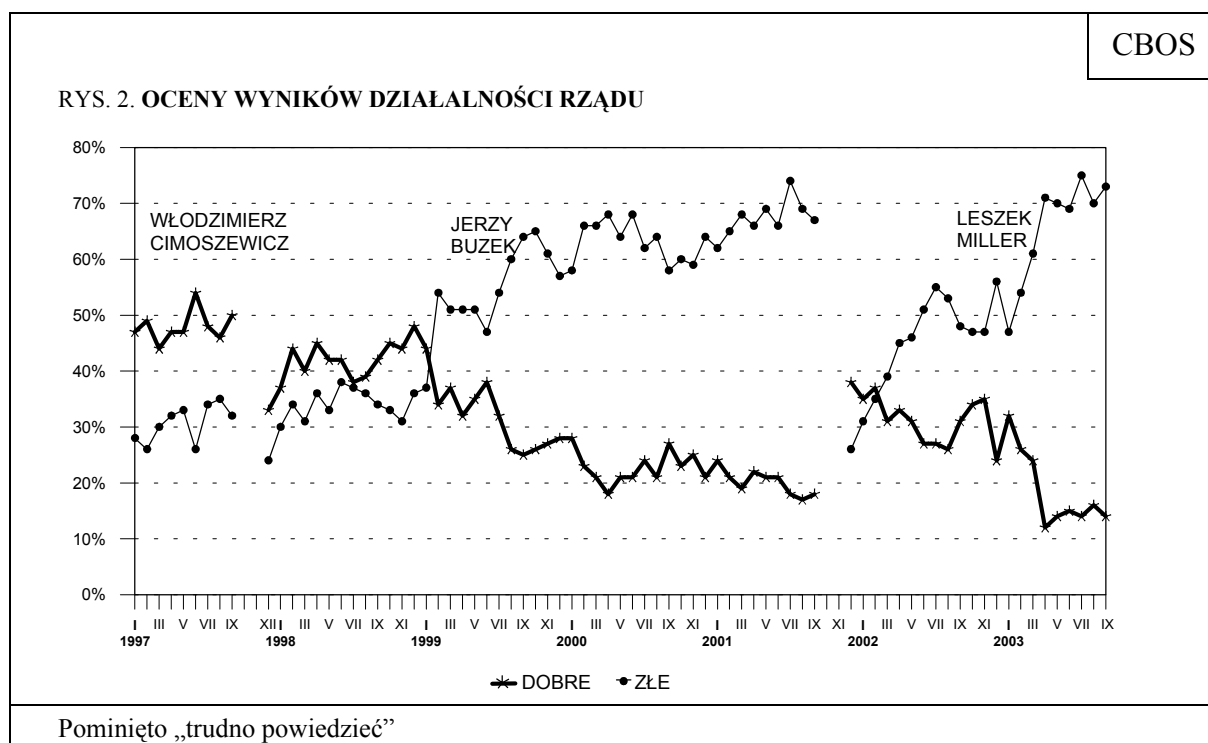
Potencjalne elektoraty	Stosunek do rządu			
	zwolennicy	obojętni	przeciwnicy	Trudno powiedzieć
	w procentach			
SLD	67	23	10	1
PSL	33	27	31	9
Samobrona	12	35	49	4
PO	16	16	68	1
LPR	12	18	69	0
PiS	9	22	68	1
Niezdecydowani	17	34	42	7
Niezamierzający głosować	9	41	45	4

OCENA DZIAŁALNOŚCI RZĄDU

W dalszym ciągu bardzo niekorzystne, choć w porównaniu z sondażem sierpniowym tylko nieco gorsze, są oceny dotychczasowych dokonań urzędującego gabinetu. Jedynie 14% badanych (spadek o 2 punkty) pozytywnie ocenia efekty działalności tego rządu od początku jego funkcjonowania, zdecydowana większość zaś (73%, wzrost o 3 punkty) wystawia mu negatywną ocenę.

Tabela 3

Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
	2002				2003								
	w procentach												
Dobrze	31	34	35	24	32	26	24	12	14	15	14	16	14
Źle	48	47	47	56	47	54	61	71	70	69	75	70	73
Trudno powiedzieć	21	19	18	20	21	20	15	16	16	16	11	14	13

Efekty pracy rządu Leszka Millera od początku jego działalności zdecydowanie najlepiej postrzegają zwolennicy SLD, niemniej jednak i wśród nich jest bardzo wysoki poziom ocen negatywnych. O dokonaniach obecnego rządu pozytywnie wypowiada się w tym elektoracie prawie połowa badanych (47%), ale niewiele mniej osób (45%) ocenia je negatywnie. Wśród zwolenników pozostałych ugrupowań, a także wśród osób niemających sprecyzowanych sympatii politycznych wyraźnie dominują opinie krytyczne - są one niemal powszechne w elektoratach PiS, PO, LPR, a także Samoobrony. Nieco lepiej oceniają dotychczasową działalność rządu zwolennicy byłego koalicjanta - PSL - jednak także wśród nich zdecydowanie przeważa krytycyzm.

Tabela 4

Potencjalne elektoraty	Oceny wyników działalności rządu		
	dobrze	złe	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	47	45	8
PSL	28	66	6
LPR	9	91	0
PiS	4	92	4
PO	7	91	2
Samobrona	5	88	7
Niezdecydowani	14	68	18
Niezamierzający głosować	9	73	18

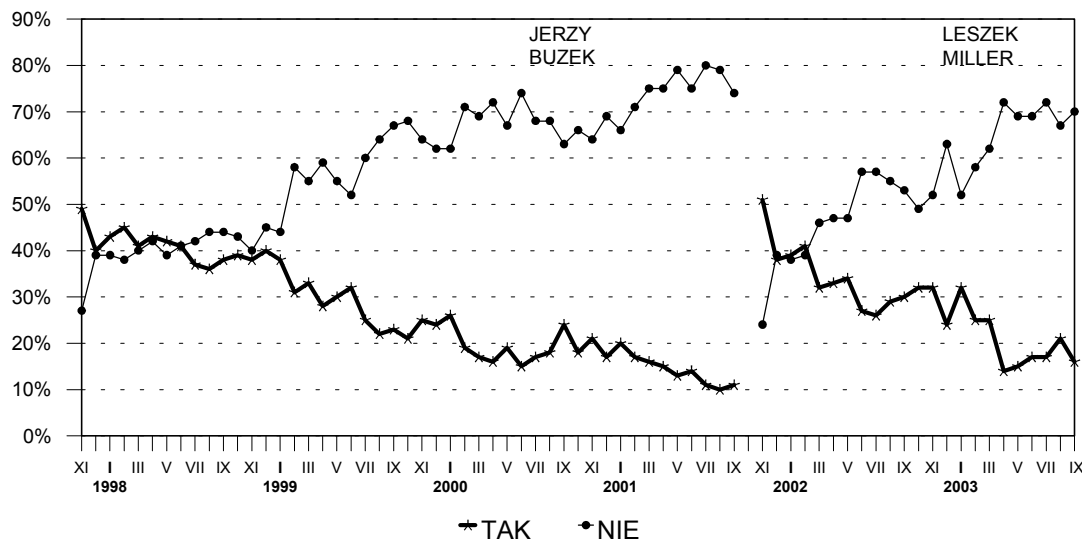
OCENA POLITYKI GOSPODARCZEJ RZĄDU

Po odnotowanej w ubiegłym miesiącu poprawie, we wrześniu dość wyraźnie pogorszyły się opinie na temat polityki gospodarczej rządu. O tym, że stwarza ona szanse polepszenia sytuacji ekonomicznej w kraju, przekonanych jest obecnie zaledwie 16% ankietowanych (o 5 punktów mniej niż w sierpniu). Zdecydowana większość zaś (70%, wzrost o 3 punkty) jest zdania, że polityka tego rządu nie daje szans na poprawę sytuacji gospodarczej. Wskaźniki te, choć gorsze niż w sierpniu, nie odbiegają w istotnym stopniu od notowanych od kwietnia do lipca.

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szanse poprawy sytuacji gospodarczej ?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
	2002				2003								
	w procentach												
Tak	30	32	32	24	32	25	25	14	15	17	17	21	16
Nie	53	49	52	63	52	58	62	72	69	69	72	67	70
Trudno powiedzieć	17	19	16	14	16	17	13	14	16	14	11	13	14

RYS. 3. CZY, PANA(I) ZDANIEM, POLITYKA OBECNEGO RZĄDU STWARZA SZANSE POPRAWY SYTUACJI GOSPODARCZEJ?

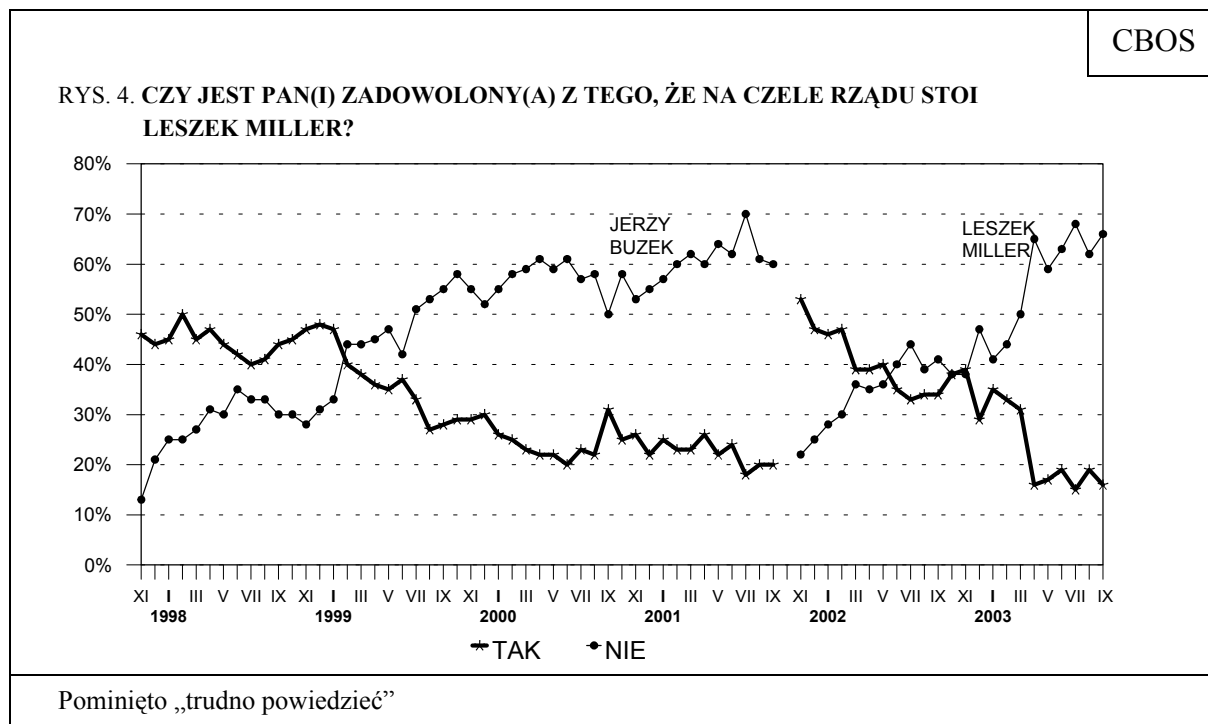
Pominięto „trudno powiedzieć”

AKCEPTACJA PREMIERA

Gorsze od sierpniowych są także obecne notowania premiera. Zadowolenie z faktu, że Leszek Miller stoi na czele rządu, wyraża 16% badanych (o 3 punkty mniej niż w sierpniu). Ponad czterokrotnie więcej osób (66% - wzrost o 4 punkty) nie aprobuje go na stanowisku premiera.

Tabela 6

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
	2002				2003									
	w procentach													
Tak	34	38	39	29	35	33	31	16	17	19	15	19	16	
Nie	41	38	38	47	41	44	50	65	59	63	68	62	66	
Trudno powiedzieć	25	24	23	24	24	23	19	19	24	18	17	19	18	

Premier Miller może liczyć głównie na poparcie elektoratu SLD. Zadowolenie z faktu, że jest on szefem rządu, deklaruje ponad połowa zwolenników tej partii. Prawie dwie piąte potencjalnych wyborców SLD nie akceptuje Leszka Millera jako prezesa Rady Ministrów.

Wśród zwolenników pozostałych ugrupowań wyraźnie dominuje niezadowolenie z obecnego premiera. Poza własną partią Leszek Miller stosunkowo częściej może liczyć na poparcie elektoratu PSL, jednak nawet w tym przypadku zadowolenie z Leszka Millera w roli szefa rządu deklaruje tylko co czwarty sympatyk tej partii, a ponad dwukrotnie więcej jest niezadowolonych. Z kolei relatywnie najbardziej krytyczny w tym względzie jest elektorat LPR, jednak niewiele mniej przeciwników ma premier również wśród potencjalnych wyborców Samoobrony, PO oraz PiS. Niezadowolenie z faktu, że Leszek Miller pełni funkcję premiera, wyraża ponad cztery piąte sympatyków każdego z tych ugrupowań.

Tabela 7

Potencjalne elektoraty	Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	56	38	6
PSL	25	57	18
PiS	10	84	6
PO	8	86	6
LPR	7	89	4
Samoobrona	5	86	10
Niezdecydowani	16	59	25
Niezamierzający głosować	11	65	24

★

★

★

Odnutowana w sierpniu poprawa ocen dotycząca rządu i premiera okazała się krótkotrwała. Wrześniowy sondaż przyniósł ich ponowne pogorszenie. Najbardziej krytyczni są respondenci wypowiadając się na temat dotychczasowych dokonań urzędującego gabinetu - niemal trzy czwarte z nich negatywnie ocenia dorobek rządu Leszka Millera. Bardzo pesymistyczne są także przewidywania co do rezultatów polityki gospodarczej rządu. Ponad dwie trzecie badanych sądzi, że nie stwarza ona szans na poprawę sytuacji ekonomicznej kraju. Wciąż bardzo złe notowania ma także sam premier - dwie trzecie ankietowanych wyraża niezadowolenie z faktu, że Leszek Miller stoi na czele rządu.

Opracowała

Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Stosunek do rządu

	(%)					
	Zwolennicy	Przeciwnicy	Obojętni	Trudno powiedzieć	Liczba osób	
Ogółem	18	45	33	4	1104	
Płeć						
Mężczyźni	18	51	28	3	528	
Kobiety	18	40	38	5	576	
Wiek						
18-24 lat	13	41	42	3	171	
25-34	16	48	34	3	203	
35-44	16	46	34	3	195	
45-54	17	54	27	2	223	
55-64	23	42	29	5	135	
65 lat i więcej	24	38	32	7	178	
Miejsce zamieszkania						
Wieś	18	41	35	6	406	
Miasto do 20 tys.	17	48	34	2	136	
20-100 tys.	19	46	34	2	217	
101-500 tys.	18	48	31	3	216	
501 tys. i więcej mieszk.	17	53	27	3	129	
Wykształcenie						
Podstawowe	19	39	36	6	302	
Zasadnicze zawodowe	15	48	34	3	274	
Średnie	17	46	34	2	409	
Wyższe	23	54	20	4	119	
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	21	47	29	3	84	
Prac. umysł. niż. szczebla	26	48	24	1	98	
Pracownicy fiz.- umysł.	10	37	49	4	103	
Robotnicy wykwalifikowani	15	59	23	3	81	
Robotnicy niewykwalifik.	10	48	36	6	58	
Rolnicy	12	38	46	4	42	
Pracujący na własny rach.	15	54	26	5	54	
Bierni zawodowo						
Renciści	19	38	39	4	129	
Emeryci	24	41	29	6	192	
Uczniowie i studenci	13	44	40	3	87	
Bezrobotni	14	52	31	2	120	
Gospodynie domowe i inni	22	51	25	2	56	
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	19	50	31	1	169	
spółce właścicieli	21	47	29	3	90	
prywatnych i państwa	13	48	34	5	214	
sekt. pryw. poza rolnict.	13	37	44	6	46	
prywatnym gosp. rolnym	13	37	44	6	46	
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	10	46	39	5	131	
300-399	19	40	37	4	89	
400-599	16	46	36	2	189	
600-800	18	48	29	5	199	
Powyżej 800 zł	27	48	24	1	182	
Ocena własnych war. mater.						
Złe	15	49	32	3	311	
Średnie	16	43	37	4	492	
Dobre	23	45	28	4	301	
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	13	55	27	6	74	
Raz w tygodniu	17	45	34	4	553	
1-2 razy w miesiącu	20	45	31	3	161	
Kilka razy w roku	18	49	30	3	203	
W ogóle nie uczestniczy	23	35	39	3	110	
Poglądy polityczne						
Lewica	38	31	29	2	216	
Centrum	16	45	36	3	345	
Prawica	11	66	20	3	280	
Trudno powiedzieć	11	37	44	9	261	

Tabela 2. Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?

(%)

	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	73	13	1105
Płeć				
Mężczyźni	16	75	9	528
Kobiety	12	72	17	577
Wiek				
18-24 lat	18	67	16	171
25-34	10	75	15	203
35-44	11	81	8	196
45-54	12	80	7	223
55-64	18	70	12	135
65 lat i więcej	16	63	21	178
Miejsce zamieszkania				
Wieś	13	71	16	406
Miasto do 20 tys.	17	70	13	136
20-100 tys.	13	76	11	217
101-500 tys.	14	75	11	216
501 tys. i więcej mieszk.	13	76	11	130
Wykształcenie				
Podstawowe	17	64	19	302
Zasadnicze zawodowe	16	74	10	274
Średnie	11	78	12	410
Wyższe	11	80	9	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	11	79	10	84
Prac. umysł. niż. szczebla	10	80	10	99
Pracownicy fiz.- umysł.	5	83	12	103
Robotnicy wykwalifikowani	12	78	10	81
Robotnicy niewykwalifik.	21	69	10	58
Rolnicy	4	81	15	42
Pracujący na własny rach.	17	77	6	54
Bierni zawodowo				
Renciści	19	61	20	129
Emeryci	14	70	16	192
Uczniowie i studenci	17	64	19	87
Bezrobotni	16	72	12	120
Gospodynie domowe i inni	14	81	5	56
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	12	81	8	170
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	16	73	12	90
sekt. pryw. poza rolnict.	10	78	11	214
prywatnym gosp. rolnym	6	84	10	46
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	14	74	12	131
300-399	20	66	14	89
400-599	10	79	11	189
600-800	16	69	14	199
Powyżej 800 zł	13	78	10	183
Ocena własnych war. mater.				
Źle	15	74	12	312
Średnie	10	75	15	492
Dobre	19	69	12	301
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	12	67	21	74
Raz w tygodniu	12	77	11	553
1-2 razy w miesiącu	16	69	15	161
Kilka razy w roku	14	75	11	204
W ogóle nie uczestniczy	17	63	20	110
Poglądy polityczne				
Lewica	27	64	9	216
Centrum	14	75	11	346
Prawica	8	88	5	280
Trudno powiedzieć	9	63	28	261

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	70	14	1105
Płeć				
Mężczyźni	19	71	10	528
Kobiety	13	70	17	577
Wiek				
18-24 lat	17	70	13	171
25-34	16	73	11	203
35-44	14	78	7	196
45-54	12	75	12	223
55-64	19	68	13	135
65 lat i więcej	17	55	28	178
Miejsce zamieszkania				
Wieś	15	69	16	406
Miasto do 20 tys.	23	64	14	136
20-100 tys.	15	74	12	217
101-500 tys.	13	73	13	216
501 tys. i więcej mieszk.	16	72	13	130
Wykształcenie				
Podstawowe	15	63	22	302
Zasadnicze zawodowe	16	71	14	274
Średnie	17	73	10	410
Wyższe	14	78	7	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	9	82	8	84
Prac. umysł. niż. szczebla	18	72	11	99
Pracownicy fiz.- umysł.	13	76	11	103
Robotnicy wykwalifikowani	13	77	10	81
Robotnicy niewykwalifik.	17	73	10	58
Rolnicy	18	74	8	42
Pracujący na własny rach.	14	75	11	54
Bierni zawodowo				
Rencisci	13	63	24	129
Emeryci	18	60	22	192
Uczniowie i studenci	22	70	8	87
Bezrobotni	16	69	15	120
Gospodynie domowe i inni	13	75	12	56
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	13	77	10	170
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	19	71	10	90
sekt. pryw. poza rolnict.	15	75	10	214
prywatnym gosp. rolnym	18	78	4	46
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	15	74	10	131
300-399	16	71	13	89
400-599	14	75	11	189
600-800	14	67	19	199
Powyżej 800 zł	19	72	8	183
Ocena własnych war. mater.				
Złe	12	74	14	312
Średnie	14	70	16	492
Dobre	22	67	11	301
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	10	67	23	74
Raz w tygodniu	13	74	13	553
1-2 razy w miesiącu	17	66	17	161
Kilka razy w roku	22	68	10	204
W ogóle nie uczestniczy	19	63	18	110
Poglądy polityczne				
Lewica	32	58	10	216
Centrum	14	74	11	346
Prawica	12	81	7	280
Trudno powiedzieć	8	64	28	261

Tabela 4. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	66	18	1105
Płeć				
Mężczyźni	19	67	14	528
Kobiety	14	64	21	577
Wiek				
18-24 lat	18	66	17	171
25-34	13	70	17	203
35-44	12	71	17	196
45-54	14	71	15	223
55-64	26	55	19	135
65 lat i więcej	20	57	23	178
Miejsce zamieszkania				
Wieś	15	65	19	406
Miasto do 20 tys.	20	59	21	136
20-100 tys.	12	70	18	217
101-500 tys.	20	61	19	216
501 tys. i więcej mieszk.	17	74	9	130
Wykształcenie				
Podstawowe	19	58	23	302
Zasadnicze zawodowe	18	67	14	274
Średnie	13	69	18	410
Wyższe	15	72	14	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	11	71	17	84
Prac. umysł. niż. szczebla	9	75	16	99
Pracownicy fiz.- umysł.	7	69	24	103
Robotnicy wykwalifikowani	17	72	11	81
Robotnicy niewykwalifik.	16	72	12	58
Rolnicy	21	63	17	42
Pracujący na własny rach.	15	74	11	54
Bierni zawodowo				
Renciści	22	52	26	129
Emeryci	21	59	20	192
Uczniowie i studenci	20	65	16	87
Bezrobotni	19	65	16	120
Gospodynie domowe i inni	11	75	14	56
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	12	70	18	170
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	18	69	13	90
sekt. pryw. poza rolnict.	11	74	15	214
prywatnym gosp. rolnym	17	65	18	46
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	11	69	20	131
300-399	24	59	17	89
400-599	13	69	18	189
600-800	18	65	17	199
Powyżej 800 zł	19	69	12	183
Ocena własnych war. mater.				
Złe	13	63	24	312
Średnie	15	68	17	492
Dobre	22	65	14	301
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	18	63	19	74
Raz w tygodniu	14	68	18	553
1-2 razy w miesiącu	19	64	17	161
Kilka razy w roku	19	66	15	204
W ogóle nie uczestniczy	21	57	22	110
Poglądy polityczne				
Lewica	34	53	13	216
Centrum	16	69	15	346
Prawica	8	84	8	280
Trudno powiedzieć	11	53	36	261